

Regelink
Ecologie & Landschap

Soortgericht onderzoek

N629 bundeling noord

In het kader van de Flora- en faunawet

CONCEPT

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	A. Hoffmann
In opdracht van	Provincie Noord-Brabant
Naam opdrachtgever	J.H.A.M. van der Wijst
Rapportnummer	RA16200-01
Status rapport	Concept
Datum oplevering rapport	04 November 2016
Aantal pagina's	25
Collegiale toets	B.J.A. Backx
Wijze van citeren	Hoffmann, A. , 2016. Soortgericht onderzoek N629.

Soortgericht onderzoek

N629 bundeling noord

In het kader van de Flora- en faunawet. Rapport
RA16200-01, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

Regelink
Ecologie & Landschap

Regelink Ecologie & Landschap

Papenweg 5

6261 NE Mheer

085-7737676

info@regelink.net

Soortgericht onderzoek | N629 bundeling noord | RA16200-01

www.regelink.net

Lid Netwerk Groene Bureaus

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Doel	5
1.3 Leeswijzer	5
2. Werkwijze en inspanning	6
2.1 Vleermuizen	6
2.2 Broedvogels	7
2.3 Eekhoorn	8
3. Omschrijving plangebied	9
4. Resultaten	11
4.1 vleermuizen	11
4.2 Eekhoorn	13
4.3 Broedvogels	13
5. Ingreep	14
6. Toetsing aan de Flora- en faunawet	15
6.1 Effecten	15
6.2 Toetsing Flora- en faunawet	15
7. Conclusies en aanbevelingen	16
7.1 Conclusies	16
7.2 Vervolgstappen	16
8. Bronnen	17
8.1 Literatuur	17
8.2 Websites	18
Bijlage 1. Waarnemingskaarten	19
Bijlage 2. Flora- en faunawet	23
A. Verbodsbepalingen	23
B. Algemene maatregel van Bestuur (AmvB)	24
C. Gedragscodes	25

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Provincie Noord-Brabant is van plan om het tracé van de N629 ter hoogte van Dongen-Oosterhout te verbreden en mogelijk te verleggen, om zo de verkeers- en leefbaarheidsproblematiek op te lossen. Na de uitgevoerde MER-procedure is gekozen voor de variant 'bundeling noord'.

Volgens nationale en internationale regelgeving is het verplicht om, voorafgaand aan de ingreep, onderzoek te doen naar het eventuele voorkomen van beschermde flora en fauna.

Uit een ecologische potentie-inschatting van Regelink Ecologie & Landschap (Backx, 2014 & 2015) is gebleken dat in het plangebied nader onderzoek naar vleermuizen, broedvogels en de eekhoorn (*Sciurus vulgaris*) moet plaatsvinden.

Daarom heeft Regelink Ecologie & Landschap in opdracht van de provincie Noord-Brabant in het plangebied dit onderzoek naar vleermuizen, broedvogels en de eekhoorn uitgevoerd.

1.2 Doel

Met behulp van dit onderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke soorten vleermuizen komen voor in het plangebied?
- Welke functies heeft het plangebied voor de aanwezige soorten vleermuizen?
- Welke functies heeft het plangebied voor eekhoorn?
- Komen er jaarrond beschermde nesten van broedvogels voor in het plangebied?
- Leidt de ingreep tot overtreding van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet?

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden werkwijze en inspanning beschreven, hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van het plangebied. In hoofdstuk 4 worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd. De ingreep wordt in hoofdstuk 5 omschreven. Vervolgens zijn de mogelijke effecten van de ingreep gerelateerd aan de aanwezige beschermde soorten en getoetst aan de Flora- en faunawet (hoofdstuk 6). In hoofdstuk 7 volgen de conclusies en aanbevelingen. Ten slotte is een korte literatuurlijst opgenomen (hoofdstuk 8).

Bij het opstellen van deze rapportage is uitgegaan van de definities zoals aanwezig op de website van Regelink Ecologie & Landschap¹.

¹ <http://www.regelink.net/kenniscentrum/definities-vleermuizenonderzoek/>

2. Werkwijze en inspanning

2.1 Vleermuizen

Op 17 juni, 18 juni, 7 juli, 10 juli, 19 augustus en 10 september 2016 werd het plangebied rondom de tracévariant 'bundeling noord' geïntervieweerd op vleermuizen. De toegepaste onderzoeksmethoden worden in dit hoofdstuk nader toegelicht.

Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van vleermuizen (Tabel 1).

Tabel 1. Datum en tijdstip van en weersomstandigheden tijdens de inventarisaties.

Datum	Tijdstip	Naam medewerker	Weersomstandigheden
17 juni 2016	avond	B. van der Wijden	16 °C, licht bewolkt, droog, 0 Bft
18 juni 2016	ochtend	B. van der Wijden	14 °C, zwaar bewolkt, droog, 0 Bft
18 juni 2016	avond	B. van der Wijden	14 °C, zwaar bewolkt, droog, 2 Bft
7 juli 2016	avond	B. van der Wijden	19 °C, licht bewolkt, droog, 0 Bft
10 juli 2016	avond	B. van der Wijden	20 °C, licht bewolkt, droog, 1 Bft
19 augustus 2016	avond	B. van der Wijden	22 °C, licht bewolkt, droog, 1 Bft
10 september 2016	avond	B. van der Wijden	20 °C, licht bewolkt, droog, 0 Bft

Tijdens de veldbezoeken werd op grond van geluid en zicht geïntervieweerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingfunctie (type: Petterson D240x) werd de echolocatie die vleermuizen uitzenden hoorbaar gemaakt voor mensen.

Wanneer de soort op grond van frequentie, klank en ritme niet met zekerheid kon worden bepaald, werd een opname gemaakt met een extern opnameapparaat (type: Roland Edirol R09H). Met het computerprogramma Batsound werden de opnamen nader geanalyseerd. Hierbij werden de criteria zoals beschreven door Arjan Boonman (www.batecho.eu) toegepast. Voor sociale geluiden van vleermuizen werd gebruik gemaakt van Middleton, 2014 en Pfalzer, 2002. Door daarnaast zoveel mogelijk visueel waar te nemen werd de determinatie geverifieerd en werd het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld.

Bij het onderzoek aan het gebouw aan de Hoogstraat werden de bezoeken in het voorjaar (tussen mei en augustus) uitgevoerd direct vanaf zonsondergang tot twee uur na zonsondergang of vanaf twee uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst. Gedurende de nazomer (augustus tot oktober) werden de bezoeken uitgevoerd tussen een uur na zonsondergang en een uur voor zonsopkomst. In deze periode werd minimaal twee uur geïntervieweerd.

Het onderzoek naar de vliegroutes werd rond zonsondergang begonnen en gedurende de loop van de avond voortgezet.

De inventarisatie is uitgevoerd volgens het Vleermuisprotocol 2013 zoals vastgesteld door de Gegevensautoriteit Natuur.

2.2 Broedvogels

2.2.1 Huismus (*Passer domesticus*)

Op 7 en 17 mei 2016 is onderzocht of er in het woonhuis aan de Hoogstraat 90A nesten van huismussen aanwezig zijn. Het onderzoek richtte zich op de aanwezigheid van zingende mannetjes en op aanwijzingen voor broedgevallen, zoals transport van nestmateriaal of voedsel voor de jongen. Beide onderzoeksrondes hebben plaatsgevonden in de vroege ochtend op het moment dat de activiteit van huismussen het grootst is. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de methode uit de Soortenstandaard Huismus (RVO, 2014), met de aantekening dat het tweede bezoek net buiten de vermelde datumgrens viel. Omdat de start van het voorjaar 2016 nat en koud was, is er geen reden om aan te nemen dat resultaten gevonden binnen de datumgrens anders zouden zijn geweest.

2.2.2 Roofvogels en uilen

Het onderzoek richtte zich op de aanwezigheid van buizerd, havik, sperwer en torenvalk. Het onderzoek naar de aanwezigheid van buizerd is niet conform de Soortenstandaard Buizerd (RVO, 2014) uitgevoerd. Voor de overige roofvogelsoorten (havik, sperwer, torenvalk) is geen soortenstandaard beschikbaar. Om betrouwbare, ecologisch verantwoorde resultaten te bereiken is gekozen voor de volgende onderzoeksmethode.

Op 7 mei en 15 juni 2016 werd onderzoek naar de aanwezigheid van nesten van roofvogels uitgevoerd. Tijdens de ronde op 7 mei werden de bomen in het plangebied grondig onderzocht op de aanwezigheid van nesten. Tevens is gezocht naar poepsporen en plukresten die een aanwijzing zijn voor de aanwezigheid van bezette nesten (Bijlsma, 1998). Voor de zorgvuldigheid is vervolgens op 15 juni het gedrag van roofvogels in het plangebied onderzocht. Hierbij is gekeken naar gedrag dat duidt op de aanwezigheid van een nest in de directe omgeving van de waarneming. Het gaat hierbij om baltsgedrag, transport van voedsel en bedelende jongen. Bovendien is tijdens de avondrondes van het vleermuisonderzoek ook gelet op de aanwezigheid van roofvogels en uilen.

Tijdens de onderzoeksrondes van het vleermuisonderzoek is tevens de aanwezigheid van uilen (kerkuil, steenuil, ransuil) onderzocht. Er werd specifiek op jagende dieren en geluid van jongen of oudervogels gelet.

Volgens de Soortenstandaard Kerkuil (RVO, 2014) dienen er drie avond- en/of nachtbezoeken gebracht te worden. In totaal hebben er tijdens het vleermuisonderzoek zes avondbezoeken plaatsgevonden. Dit is ruim voldoende om een gedegen onderzoek naar de aanwezigheid van de kerkuil uit te voeren. Tevens is hiermee de afwijking van de onderzoeksperiode uit de soortenstandaard voor de steenuil (RVO, 2014), waarin drie bezoeken in de periode 15 februari – 15 april wordt voorgeschreven, ondervangen. Voor de ransuil is geen soortenstandaard opgesteld. Voor deze soort geldt eveneens dat de onderzoeksinspanning ruimschoots voldoende was.

2.3 Eekhoorn

Tijdens de onderzoeksrondes naar roofvogels is tevens gezocht naar eekhoorns en sporen die kunnen duiden op de aanwezigheid van deze soort. Er is gezocht naar (speel)nesten, aangeknaagde dennenappels en uiteraard naar de eekhoorns zelf.

2.4 Volledigheid inventarisaties

Het onderzoek is een steekproef gebaseerd op momentopnames. Hierdoor is niet uitgesloten dat soorten en functies die niet waargenomen werden, op een ander tijdstip wel aanwezig zijn. Dit is acceptabel omdat de Flora- en faunawet een initiatiefnemer vraagt te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Met de gekozen methode en inspanning is voldoende invulling gegeven aan artikel 2 (zorgplicht) van de Flora- en faunawet. Wat betreft het vooronderzoek heeft de initiatiefnemer gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

3.Omschrijving plangebied

Het plangebied is gelegen in het buitengebied tussen Dongen en Oosterhout in de provincie Noord-Brabant. Het plangebied bestaat uit een deel van de huidige N629 en de variant 'bundeling noord' voor een omlegging van deze weg. In figuur 1 is het tracé aangegeven. Het plangebied bestaat uit de oppervlakte die door deze tracévariant wordt bedekt.

Figuur 1: Ligging van het plangebied, met de tracévariant 'bundeling noord' in blauw aangegeven. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2016.

Binnen het plangebied zijn de volgende ecotopen aanwezig:

- gedeelte huidig tracé N629 en aansluiting op de Westerlaan met bermen en bermsloten,
- onverharde wegen en zandpaden,
- droog, agrarisch grasland,
- nat, agrarisch grasland,
- paardenweides met schuurtjes,
- landbouwakkers (maïs, asperges, coniferen, dennen),
- woning aan de Hoogstraat 90 A en bijgebouw met dakpannen en spouwmuur,
- smalle, ondiepe voedselrijke landbouwsloten (< 2 meter breed, < 1 meter diep),
- Wilhelminakanaal met beschoeide oevers,
- solitaire dikke bomen (diameter borsthoogte > 25 cm), zonder holtes, voornamelijk zomereiken (*Quercus robur*) en berken (*Betula spec*),

- lanen met zomereiken, zonder holtes,
- bospercelen en houtwallen met bomen zonder holtes, voornamelijk bestaande uit zomereiken, grove den (*Pinus sylvestris*) en berken,
- lage, opgaande begroeiing, bestaande uit soorten van voedselrijke grond, zoals gewone braam (*Rubus fruticosus*) en grote brandnetel (*Urtica dioica*).

4. Resultaten

4.1 Vleermuizen

Gedurende het onderzoek werden binnen het plangebied vijf soorten vleermuizen aangetroffen:

- gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*),
- ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*),
- laatvlieger (*Eptesicus serotinus*).
- rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*),
- watervleermuis (*Myotis daubentonii*).

Hieronder worden per soort de waarnemingen en functies weergegeven. Waarnemingskaarten zijn opgenomen in Bijlage 1 .

4.1.1 Per soort

Gewone dwergvleermuis

Tijdens de inventarisaties werden verspreid over het plangebied vele gewone dwergvleermuizen foeragerend waargenomen. De meeste waarnemingen werden gedaan langs de lijnvormige landschapselementen langs het kanaal en boven het kanaal zelf. Er werden diverse vliegroutes vastgesteld; een kolonie gewone dwergvleermuizen was vermoedelijk aanwezig in de woonwijk ten oosten van de Westerlaan, die buiten het plangebied ligt. De bomenrijen langs het kanaal en rond de kruising van de Kanaaldijk Noord met de Brede Heistraat zijn essentieel foerageergebied voor de soort. Tijdens het paarseizoen werden ook op diverse plekken roepende mannetjes gehoord. Er zijn meerdere (minimaal zes) paarverblijfplaatsen aanwezig in de zone ten westen van de Westerlaan, met name langs de Doelstraat en Groenlaan. Ook langs het kanaal zijn enkele paarverblijfplaatsen aanwezig.

Rondom het huis aan de Hoogstraat 90A foerageren enkele gewone dwergvleermuizen. Dit gebied kan niet aangemerkt worden als essentieel foerageergebied, omdat het hier om enkele dieren gaat. De straat en de haag achter het huis fungeerden als vliegroute. Omdat meerdere dieren van de soorten gewone dwergvleermuis en laatvlieger van deze vliegroutes gebruikmaken betreft het een vaste vliegroute. Er zijn geen verblijfplaatsen in de woning aanwezig.

Ruige dwergvleermuis

Gedurende het onderzoek werden enkele ruige dwergvleermuizen gehoord langs het kanaal en bij het huis op Hoogstraat 90A. De soort werd alleen foeragerend gehoord. Er zijn geen verblijfplaatsen of essentiële functies in het plangebied aanwezig.

Laatvlieger

Tijdens de inventarisaties werden verspreid over het plangebied diverse laatvliegers foeragerend waargenomen. De meeste waarnemingen werden gedaan langs de lijnvormige

landschapselementen langs het kanaal. Er werden diverse vliegroutes vastgesteld; een kolonie laatvliegers was vermoedelijk aanwezig in de bebouwing ten westen van de Westerlaan, mogelijk rond de Doelstraat. Een vaste vliegroute volgt de brug over het kanaal. Ook parallel aan en loodrecht op het kanaal liepen vaste vliegroutes.

Rosse vleermuis

De rosse vleermuis werd incidenteel verspreid over het plangebied waargenomen. Het betrof in alle gevallen overvliegende dieren. In het plangebied zijn geen verblijfplaatsen of essentiële functies aanwezig.

Watervleermuis

De watervleermuis werd waargenomen boven het Wilhelminakanaal. Het kanaal fungeerde als foerageergebied en als vaste vliegroute voor deze soort.

4.1.2 Per functie

Foerageergebied

Het plangebied was foerageergebied voor vijf soorten vleermuizen. De zone met lijnvormige landschapselementen parallel aan het Wilhelminakanaal en de rond de kruising van de Kanaaldijk Noord met de Brede Heistraat zijn essentieel foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger.

Op grond van het beperkte aantal foeragerende dieren en de in ruime mate aanwezige alternatieve foerageermogelijkheden in de directe omgeving, kan gesteld worden dat het plangebied geen essentieel foerageergebied is voor de soorten ruige dwergvleermuis, watervleermuis en rosse vleermuis.

Vliegroutes

Het Wilhelminakanaal vormt een vaste vliegroute voor de watervleermuis. Er zijn in de omgeving geen alternatieve vliegroutes beschikbaar.

Achter het woonhuis aan de Hoogstraat 90A en langs de Hoogstraat lag een vaste vliegroute van de laatvlieger en gewone dwergvleermuis. Het geplande tracé onderbreekt deze vliegroutes, waardoor de functionaliteit mogelijk wegvalt.

De lijnvormige elementen parallel aan en loodrecht op het kanaal in combinatie met de brug over het kanaal werden als vliegroute gebruikt door gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Deze vliegroutes zijn essentieel voor beide soorten.

Daarnaast zijn nog enkele andere vliegroutes vastgesteld ter hoogte van de Doelstraat en Nieuwe Baan van Breda. Voor deze vliegroutes zijn alternatieven beschikbaar voor vleermuizen, waardoor ze niet essentieel zijn.

Vaste rust- en/of verblijfplaatsen

In de kraamperiode werden geen vaste rust- en/of verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Belangrijke kolonies van de gewone dwergvleermuis en laatvlieger liggen buiten het plangebied.

Tijdens de paarperiode (augustus – september) werden diverse roepende mannetjes van de gewone dwergvleermuis waargenomen. Gewone dwergvleermuizen vliegen al roepend rond om vrouwtjes naar hun paarverblijfplaats te lokken. Doordat zij hierbij door hun hele territorium vliegen is het doorgaans lastig om de exacte paarverblijfplaats te lokaliseren (Sachteleben & Von Helversen, 2006).

4.2 Eekhoorn

Uit de NDFF blijkt dat er eekhoorns waargenomen zijn ten noordoosten van het bosgebied Het Blik. In het plangebied zijn geen eekhoornnesten, sporen of dieren waargenomen. Langs het beoogde tracé heeft de eekhoorn geen vaste rust- of verblijfplaatsen of essentieel leefgebied.

4.3 Broedvogels

4.3.1 Huismus

In het woonhuis aan de Hoogstraat 90A zijn geen nesten van huismussen vastgesteld. Ook in de rest van het plangebied zijn geen jaarrond beschermde nesten van huismussen aanwezig. Buiten het plangebied is wel veel activiteit van huismussen waargenomen. Dit bevestigt dat het onderzoek in de juiste periode is uitgevoerd en dat in het plangebied geen huismussen aanwezig zijn.

4.3.2 Roofvogels en uilen

Gedurende het onderzoek zijn geen dieren, sporen, geluid, nesten of prooien van uilen en roofvogels waargenomen. Langs het beoogde tracé zijn geen vaste rust- of verblijfplaatsen van roofvogels en uilen aanwezig.

5. Ingreep

Provincie Noord-Brabant is wil het tracé van de N629 ter hoogte van Dongen-Oosterhout wijzigen om onder andere de verkeers- en leefbaarheidsproblematiek op te lossen. Ingrepen die in het plangebied mogelijk gaan plaatsvinden om te komen tot het nieuwe tracé bestaan voornamelijk uit:

- opwaardering van het bestaande wegennet,
- verwijderen van alle vegetatie en bouwrijp maken van de grond op plaatsen waar het tracé buiten het bestaande wegennet komt te liggen,
- dempen en/of herstructureren van waterwegen en poelen,
- sloop van een woning,
- aanleg van een brug over het Wilhelminakanaal,
- aanpassen en aanbrengen van verlichting.

6. Toetsing aan de Flora- en faunawet

6.1 Effecten

In het plangebied zijn meerdere paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen aanwezig. Bij de kap van bomen en de aanleg en het gebruik van de nieuwe weg met verlichting verdwijnen deze verblijfplaatsen of wordt de functionaliteit aangetast.

Er werden geen zomer- en/of kraamverblijfplaatsen van vleermuizen waargenomen. Belangrijke kolonies van de gewone dwergvleermuis en laatvlieger liggen buiten het plangebied. De aanwezigheid van (massa)winterverblijven van gebouwbewonende soorten is uitgesloten.

Gedurende het onderzoek werden verschillende vliegroutes van vleermuizen waargenomen. Vaste essentiële vliegroutes liggen parallel aan en loodrecht op het Wilhelminakanaal en langs de brug over het kanaal. De aanleg en het gebruik van de nieuwe weg kan de functionaliteit van deze vliegroutes sterk aantasten. Ter hoogte van de woning aan de Hoogstraat 90A doorsnijdt het tracé een bestaande vaste vliegroute van de gewone dwergvleermuis en laatvlieger. De weg kan de functionaliteit van deze vliegroute eveneens aantasten.

Over het kanaal ligt een vaste vliegroute van de watervleermuis. Deze soort is zeer gevoelig voor lichtverstoring. Bij verkeerde plaatsing van verlichting langs de nieuwe weg zal de functionaliteit van de vliegroute worden aangetast.

De zone parallel aan het kanaal is essentieel foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis en laatvlieger. De aanleg en het gebruik van de nieuwe weg zal de functionaliteit van dit foerageergebied eveneens aantasten.

6.2 Toetsing Flora- en faunawet

De voorgenomen ingreep kan een negatief effect hebben op de lokaal aanwezige populaties vleermuizen. De aanleg van de variant 'bundeling noord' kan essentiële onderdelen van het leefgebied van de laatvlieger, gewone dwergvleermuis en watervleermuis aantasten, waardoor het duurzaam voortbestaan van de lokale populaties gevaar loopt. Met het treffen van specifieke maatregelen bij de uitvoering van de werkzaamheden en de inrichting van het wegtracé kan mogelijk een deel van de conflicten worden weggenomen. Het ontwerp van het wegtracé is ten tijde van deze rapportage nog niet bekend. Te zijner tijd moet het ontwerp naast de conclusies van dit onderzoek gelegd worden om te kunnen bepalen of de wet overtreden wordt en er een ontheffing nodig is.

Het is niet toegestaan de ingreep zonder aanvullende mitigerende maatregelen uit te voeren. Artikel 11 van de Flora- en faunawet verbiedt namelijk onder andere het vernietigen van vaste rust- en/of verblijfplaatsen. Voor het uitvoeren van de werkzaamheden moet daarom een mitigatieplan opgesteld worden.

7. Conclusies en aanbevelingen

7.1 Conclusies

- Het plangebied fungeert als foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger en watervleermuis. De zone parallel aan het kanaal is essentieel als foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis en laatvlieger.
- Gedurende het onderzoek werden diverse vliegroutes waargenomen. De vliegroutes parallel aan en loodrecht op het kanaal en langs de brug over het Wilhelminakanaal zijn essentieel voor de gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Het tracédeel ter hoogte van Hoogstraat 90A doorsnijdt een vaste vliegroute van eveneens gewone dwergvleermuis en laatvlieger.
- Er zijn geen zomer- en/of kraamverblijfplaatsen waargenomen. Tevens is de aanwezigheid van (massa)winterverblijven uitgesloten.
- In het plangebied zijn minimaal zeven paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis aanwezig. Binnen het tracé zijn deze aanwezig langs het Wilhelminakanaal. Er zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van winterverblijfplaatsen voor grotere aantallen dieren.
- De aanleg en het gebruik van de nieuwe weg kan een negatief effecten hebben op paarverblijfsplaatsen van de gewone dwergvleermuis en op essentiële vliegroutes en essentieel foerageergebied van de laatvlieger en gewone dwergvleermuis.
- Met het uitvoeren van de werkzaamheden wordt de Flora- en faunawet overtreden.

7.2 Vervolgstappen

- Voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient een mitigatieplan opgesteld te worden waarmee overtreding van de Flora- en faunawet zoveel mogelijk voorkomen kan worden.
- Voor het uitvoeren van de werkzaamheden is een ontheffing van de Flora- en faunawet nodig.
- Op 1 januari 2017 treedt de Wet Natuurbescherming in werking. De huidige Flora- en faunawet wordt door deze wet vervangen. Het beschermingsniveau van vleermuizen verschilt in de Wet Natuurbescherming niet van die in de Flora- en faunawet. De conclusies uit dit rapport blijven na 1 januari 2017 ongewijzigd.

8. Bronnen

8.1 Literatuur

- Backx, B.J.A., 2014. Ecologische quickscan N629, Provincie Noord-Brabant. In het kader van de natuurwetgeving. Rapport RA14033-01, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer
- Backx, B.J.A., 2015. Ecologische quickscan N629 tweede fase, Oostereind-Dongen. In het kader van natuurwetgeving. Rapport RA15276-01, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.
- Barataud, M., 2015. Acoustic Ecology of European Bats. Species Identification, Study of their Habitats and Foraging Behaviour. Biotope, Mèze. Muséum national d'Histoire naturelle, Paris [Inventaires et biodiversité series].
- Bijlsma, R., 1998. Handleiding veldonderzoek roofvogels. KNNV Uitgeverij, Utrecht
- Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters, J.C. Buys, 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noord-West Afrika. Tirion Natuur.
- Gegevensautoriteit Natuur, 2013. Vleermuisprotocol. [<http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>. (4-11-2016)].
- Heusden, W.R.M. & S.J. Vreugdenhil, 2006. Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Dienst Landelijk Gebied, Utrecht.
- Middleton, N., A. Froud & K. French. (2014) Social Calls of the Bats of Britain and Ireland. Pelagic Publishing, Exeter.
- Ministerie van EL&I, 2010. Buiten aan het Werk. Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure. [<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/brochures/2010/03/01/buiten-aan-het-werk-houd-tijdig-rekening-met-beschermde-dieren-en-planten.html> (4-11-2016)].
- Pfalzer, G., 2002. Inter- und intraspezifische Variabilität der Soziallaute. Fachbereich Biologie der heimischer Fledermausarten. Universität Kaiserslautern.
- Sachteleben, J. & O. von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*Pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: *Acta Chiropterologica* 8(2): 391-401.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Huismus *Passer domesticus*..
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Watervleermuis *Myotis daubentonii*.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Rosse vleermuis *Nyctalus noctula*.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Buizerd *Buteo buteo*

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Steenuil *Athene noctua*..

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard kerkuil *Tyto alba*.

8.2 Websites

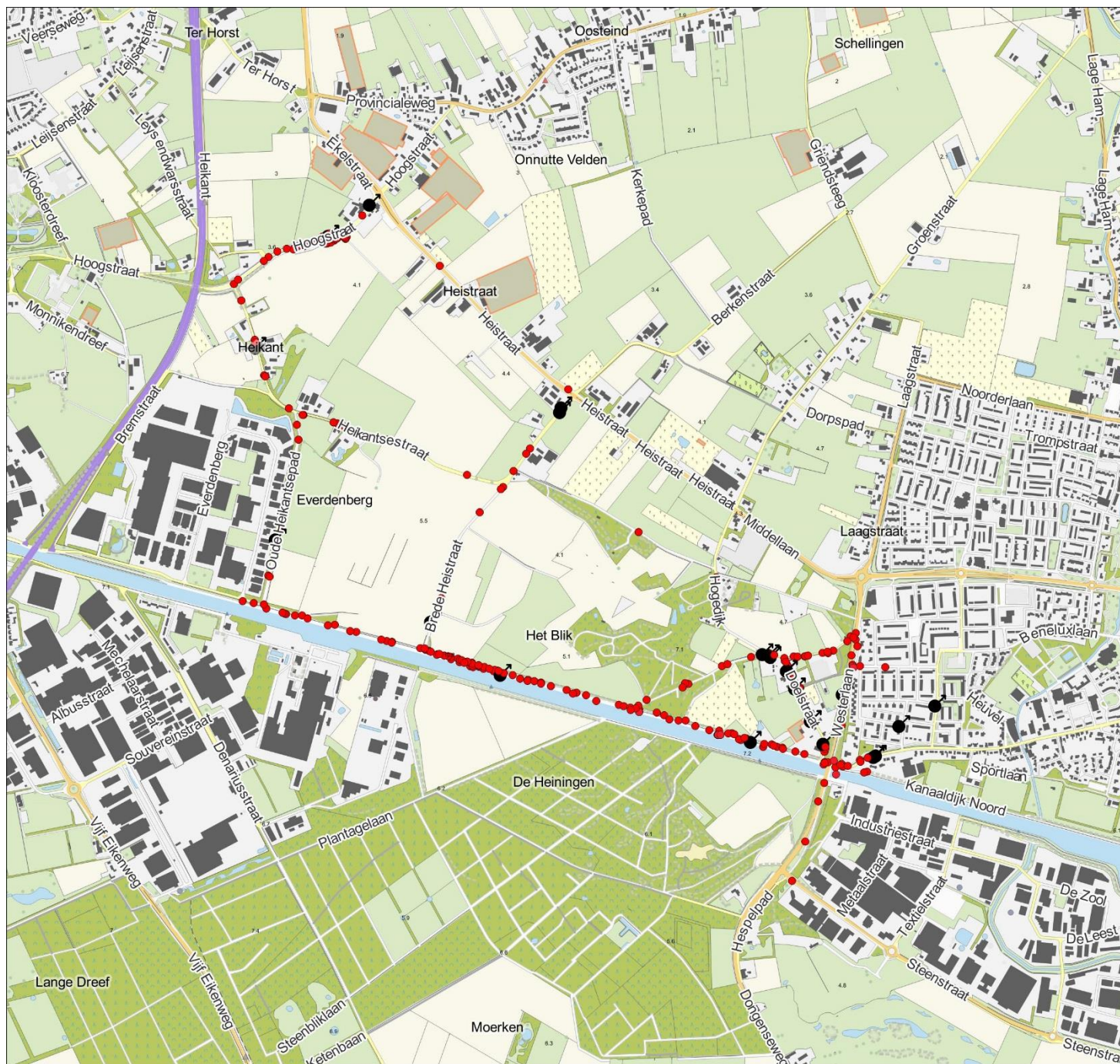
www.batecho.eu

www.ndff.nl

Bijlage 1. Waarnemingskaarten

- 1 Waarnemingen gewone dwergvleermuis
- 2 Waarnemingen overige vleermuissoorten
- 3 Ligging vliegroutes vleermuizen

Legenda

gewone dwergvleermuis

• foeragerend

● roepend

Regelink
Ecologie & Landschap

© Dienst voor het kadaster en de openbare registers,
Apeldoorn, 2016

Legenda

overige soorten

- laatvlieger
- foeragerend
- rosse vleermuis
- foeragerend
- ruige dwergvleermuis
- foeragerend
- watervleermuis
- foeragerend

Regelink
Ecologie & Landschap

© Dienst voor het kadaster en de openbare registers,
Apeldoorn, 2016

Legenda

vliegroutes

- gewone dwergvleermuis
- laatvlieger
- watervleermuis

Regelink
Ecologie & Landschap

© Dienst voor het kadaster en de openbare registers,
Apeldoorn, 2016

Bijlage 2. Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is de soortgerichte implementatie van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn en bundelt de bepalingen die voorheen in verschillende wetten waren opgenomen: Vogelwet 1936, Jachtwet, Natuurbeschermingswet (hoofdstuk V: soortenbescherming), Nuttige Dierenwet 1914 en Wet Bedreigde uitheemse dier- en plantensoorten. De Flora- en faunawet beschermt in beginsel soorten.

Activiteiten waarbij schade wordt gedaan aan beschermde dieren of planten zijn verboden, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij'-principe). Het is dan ook altijd zaak om, waar mogelijk, activiteiten uit te voeren zonder schade aan beschermde dieren en planten aan te brengen.

De wet erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende dieren. In de wet is dan ook een zorgplicht opgenomen: iedereen moet 'voldoende zorg' in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving.

A. Verbodsbepalingen

De Flora- en faunawet kent, naast de zorgplicht, een aantal verbodsbepaling welke relevant zijn voor de onderhavige toetsing:

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

B. Algemene maatregel van Bestuur (AmvB)

Op 23 februari 2005 is de 'AmvB art. 75' van de Flora- en faunawet in werking getreden. In dit besluit is een vrijstelling voor specifieke activiteiten en soorten geregeld. Tevens introduceert de AmvB de gedragscode.

Tabel 1

Voor soorten die zijn opgenomen in Tabel 1 geldt een algehele vrijstelling wanneer de werkzaamheden vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud, ook in landbouw en bosbouw;
- bestendig gebruik;
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Er dient een ontheffing te worden aangevraagd wanneer de werkzaamheden niet onder een van deze categorieën vallen en er een (te verwachten) negatief effect op de soorten uit Tabel 1 is. Deze aanvraag wordt door bevoegd gezag onderworpen aan een lichte toets. Daarbij wordt getoetst of de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding is, en of de activiteit een redelijk doel dient.

Tabel 2

De soorten zoals opgenomen in Tabel 2 zijn strenger beschermd. Hierbij geldt een vrijstelling mits gewerkt wordt volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Vallen de werkzaamheden niet onder de bij Tabel 1 genoemde categorieën of wordt niet gewerkt volgens een gedragscode, dan moet een ontheffing aangevraagd worden. Deze aanvraag wordt, net als voor de soorten van Tabel 1 geldt, onderworpen aan een lichte toets.

Tabel 3

De soorten uit Tabel 3 zijn de zwaarst beschermde soorten. Ook wanneer werkzaamheden vallen onder een van de bij Tabel 1 genoemde categorieën, geldt niet zonder meer een vrijstelling. Alleen bij bestendig beheer en onderhoud is een vrijstelling mogelijk wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Werkzaamheden die in een van de andere categorieën vallen en welke negatieve effecten op beschermde soorten (kunnen) hebben, zijn ontheffingsplichtig. Voor het verstrekken van een ontheffing wordt deze onderworpen aan een zware toets wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing voor de geplande activiteit is;
- de geplande activiteit geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- er sprake is van een in of bij de wet genoemd belang.

Bij soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn moet tevens sprake zijn van een van de volgende door de Habitatrichtlijn erkende belangen:

- dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;

- bescherming van flora en fauna;
- openbare veiligheid.

Vogels

Met ingang van 26 augustus 2009 heeft het Ministerie van LNV (nu EZ) een nieuw beleid ten aanzien van broedvogels ingezet. Verblijfplaatsen van broedvogels zijn door de Flora- en faunawet beschermd. De Flora- en faunawet kent hierbij geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat bovendien om individuele broedgevallen.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest. Deze eenmalig te gebruiken nesten vallen onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet in de periode dat deze daadwerkelijk gebruikt worden.

Van een beperkt aantal vogels is de nestlocatie het gehele jaar beschermd door de Flora- en faunawet (Bijlage 2). Het betreft dan vogels die:

- het gehele jaar door gebruik maken van hun nestlocatie als vaste rust- en/ of verblijfplaatsen;
- erg honkvast en al dan niet koloniebroeders zijn. Deze soorten keren ieder jaar naar dezelfde locaties terug. De voorwaarden waaraan de nestlocaties moeten voldoen zijn erg specifiek en vaak slechts in beperkte mate in het landschap beschikbaar;
- jaar in jaar uit van hetzelfde nest gebruik maken en zelf niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

Indien een jaarrond beschermd nest is aangetroffen moet altijd een omgevingscheck uitgevoerd worden. Een deskundige dient dan te onderzoeken of er voor de soort in de omgeving voldoende plekken en materiaal aanwezig zijn om zelf een vervangende locatie te vinden en een vervangend nest te maken. Indien dit niet mogelijk is, dient een vervangende nestlocatie aangeboden te worden. Wanneer dit ook niet mogelijk blijkt, dient een ontheffing aangevraagd te worden.

Ontheffing kan alleen verkregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Wettelijke belangen zijn:

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

C. Gedragscodes

Werken volgens een gedragscode kan (soms) een vrijstelling voor soorten op Tabel 2 en Tabel 3 geven. Hiervoor dient gewerkt te worden volgens een door de minister vastgestelde gedragscode. Een overzicht van goedgekeurde gedragscodes is te vinden op:

<http://www.hetInVloket.nl/onderwerpen/vergunning-en-ontheffing/dossiers/dossier/flora-en-faunawet-ruimtelijke-ingrepen/stap-5-gedragscode-gebruiken/overzicht-van-de-gedragscodes>